

Laukaan Kalevalaiset Naiset

Kalevalaisten Naisten Liiton jäsenyhdistys

Historiikki 50 v.

MARTTANA JA MARIANA

Laukaan Kalevalaiset Naiset ry 50 vuotta

Yhdistys perustetaan

Elettiin 1950-luvun alkua. Sotakorvaukset oli maksettu ja maassa vallitsi kasvun ja kehityksen ilmapiiri, mm. perustettiin yksityisiä oppikouluja, ilmestyi uutta suomenkielistä kirjallisuutta, kohutuimpana Väinö Linnan Tuntematon sotilas. Sivistys- ja kulttuurityö koettiin tärkeäksi, ja oli vietetty Kalevalan juhlavuosi. Ei siis mikään ihme, että kirjailija Elsa Heparauta, Kalevalaisten Naisten yhdistysten ja liiton perustaja, matkusti maaseudulle luomaan uusia yhdistyksiä. Hän saapui Laukaaseen 27. lokakuuta v. 1954 kysyen *Ken kantaa Kalevalaa?* Osuuskassan kokoushuoneeseen saapui 30 innostunutta Kalevalan kantajaa, yhdistyksen perustajajäsentä. Valittiin johtokunta, toiminta virisi ja jäsenmäärä alkoi kasvaa. Ensimmäiseen johtokuntaan kuuluivat puheenjohtaja Sirkka Salmenkivi, sihteeri-rahastonhoitaja Anni Penttinen, Aune Alonen, Irja Arkela, Vuokko Heikkinen, Siiri Hänninen, Aimi Sotamaa, Aili Toivainen, Lempi Tynkkynen ja Airi Vesterinen.

Tavoitteet kertovat toiminnan luonteesta

Mikä oli vasta perustetun yhdistyksen tarkoitus? Monella lienee käsitys, että tahdottiin vain vaalia Kalevalaan pohjautuvaa kansallista perinnettä. Alkuperäisen sopimuskirjan mukaan tavoitteena on kuitenkin paitsi perinteen vaaliminen myös suomalaisen kulttuurin uusiminen kansalliselta pohjalta. Siis uusiminen, ei pelkkä entisen säilyttäminen. Melkoisen vaativan tehtävän nuo innostuneet perustajajäsenet meille asettivat. Tavoitteen saavuttamiseksi piti järjestettävien esitelmä-, juhla- ja edustustilaisuuksia. Tuli myös edistää kansallista sisustustyyliä ja puvustoa. Lisäksi tuli mukaan yhteisöllinen aspekti, sillä yhdistys otti suorittaakseen huolto- ja avustustyötä. Kaiken tämän toteuttamiseksi oli suoritettava varainkeräystä, mistä tulikin yksi keskeisiä toimintoja.

Kuten eräessä toimintakertomuksessa todetaan, Laukaan Kalevalaiset Naiset ovat olleet niin marttoja kuin marioitakin. Käytännön työ ja henkisen puolen kehittäminen ovat kalevalaisessa toiminnassa nivoutuneet yhteen erottamattomasti. Sääntömääräistä yhdistystoimintaa ovat luonnollisesti vuosikokoukset, joissa jäsenet päättävät paitsi

johtokunnan valinnasta myös toiminnan linjoista. Tähän on yleensä riittänyt yksi vuosikokous, jonka viitoittamana johtokunta on 5-8 vuosittaisessa tapaamisessa suunnitellut tapahtumat. Liiton kokouksiin yhdistys on lähettänyt viralliset edustajansa, mutta muutkin ovat halutessaan voineet niihin osallistua. Henkilöistä mainittakoon jo tässä yhteydessä, että yhdistyksemme pitkäaikainen sihteeri Irja Arkela toimi myös keskusjärjestötasolla Kalevalaisten Naisten Liiton valtuuskunnan jäsenenä 6 vuotta vuodesta 1967 alkaen ja liiton hallituksen jäsenenä 6 vuotta vuodesta 1973 lähtien. Liiton valtakunnallisille suvijuhlille ja kulttuuripäiville löytyi alkuaikoina niin paljon osallistujia, että oli mentävä bussilla.

Suvijuhlat laukaalaisittain

Suuri tapahtuma Laukaan mittakaavassa olivat Kalevalaisten Naisten Liiton suvijuhlat elokuun 15. ja 16. päivänä v. 1970. Jäsenistö osallistui suurin joukoin työtehtäviin, ja ohjelmien suorittajat löytyivät vaivatta. Suvijuhlat kokivat muutenkin myötätuulta. Laukaa-Konnevesi-lehti julkaisi laukaalaista kulttuurielämää esittelevän juhlanumeron osallistujille jaettavaksi, Laukaan kunta tuki juhlaa 500 markalla ja paikalliset rahalaitokset antoivat kukin 50 markkaa. Lisäksi Kalevala Koru valmisti juhlaan sydänaiheisen Laukaan korun sekä solkena että riipuksena. Osallistujien runsaus näkyi ahtautena esim. Kuhankosken opetuskodissa järjestetyssä sisarillassa, mutta kaikki yli 400 vierasta saivat nauttia laukaalaisen pitoaterian kahveineen kakkuineen. Onneksi pääkokkina oli monitaituri Toivo Pekkanen, kalevalaisesta toiminnasta innostunut yhdistyksen miesjäsen, erikoisuus, jonka etunimi korjattiin naiselliseen muotoon Toive, kun liitosta oli tullut asiasta tiedustelu. Suvijuhlat olivat toki vain yksi yksittäinen voimannäyttö toiminnan moninaisessa kirjossa, mutta kun näin jälkikäteen katselee, mitä kaikkea kaksipäiväinen juhlatapahtuma sisälsi, voi vain ihailia järjestäjien tarmokkuutta. Juhlaohjelma löytyy näytteillä olevasta leike- ja valokuvakansioistamme.

Moninaista toimintaa

Paikallinen toiminta retkineen, sisariltoineen, opintokerhoineen, juhlineen ja talkoineen on kaiken aikaa ollut runsasta. Matkattiin kuoppaisia sorateitä mm. Simunan Pohjoisahoon tai Mannilan kartanoon, eikä turhaan, sillä perillä odotti herkullinen piirakka- ja kahvitarjoilu. Myös Varjolan piirakat, rieskat ja munavoit pääsivät kutkuttamaan retkeläisten makuhermoja, vain muutamia kohteita mainitakseni. Tai soudettiin naisissa kirkkovene Tarvaalaan Hartikan vanhalle hautausmaalle. Perillä nautittiin nuotiokahvit ja paistettiin makkaraa suomalaiskansalliseen tapaan. Vatsaa hellittiin, mutta joka kerta oli mukana henkinen puoli. Oli esitelmiä mitä erilaisimmista aiheista, esim. kalevalaisista perhesuhteista – ne eivät olekaan yksinkertaisia – tai Laukaan kirkkojen historiasta, pankkiasioiden hoitamisesta tai keskiajan naistrubaduureista. Kuultiin lausuntaesityksiä, nähtiin kuvarainoja ja heijastuskuvia ennen videoiden ja CD-romppujen aikaa. Yhteislaulua ja muuta musiikkia ei myöskään unohdettu. Lähitienoilta suunnattiin usein kauemmaksikin. Käytiin Nurmijärven Kivi-juhlat ja nähtiin Myrskyluodon Maija ja paljon, paljon muuta, mutta valinnat eivät aina noudattaneet tätä turvallista linjaa. Pyynikin kesäteatterissa katsottiin Linnan Tuntematon sotilas, mikä tapahtui kesällä 1962, jolloin Linnan sotakuvaus ei vielä ollut se kiistattomasti kansallinen merkkiteos, joksi historia on sen nostanut. Teatteriretket ovat kaiken aikaa olleet jäsenten suosiossa.

Juhlitaan Kalevalan päivää

Retket eivät usein olleet mitään suljetun piirin tilaisuuksia, vaan mukana saattoi olla kyläkuntalaisia. Todelliseksi yleisön suosikiksi muodostui jo ensimmäinen Kalevala-juhla Kalevalan päivänä v. 1955. Toimintakertomus vuodelta 1956 mainitsee vastaavan juhlan olleen *arvokasohjelmainen*, ja myöhemmistä toimintakertomuksista selviää, että ohjelmat sisälsivät musiikkia, lausuntaa, kansantanssua sekä helkatyttöjen esityksiä. Helkatyttöjen toiminta oli alkanut Leppävedellä v. 1957 ja tuotti välitöntä iloa. Yleensä joko Saralinnassa, Laukaan yhteiskoululla tai Kuhankosken opetuskodissa vietetystä juhlasta tuli perinne, joka monine esiintyjineen, arpajaisineen, käsitöineen ja herkullisine tarjoiluineen veti täydet salit. Juhla oli myös tärkeä varainhankinnassa. Herkullinen tarjoilu, mutta myös ohjelmien kiinnostavuus ja – uskallan väittää – korkea taso nostivat suosiota. Mainittakoon muutamia esimerkkejä. Vuoden 1960 juhlassa lyseolainen Ilpo Mansnerus soitti huilua ja yhteiskoululainen Anita Hirvonen lauloi. V. 1961 lausuntataiteilija Kastehelmi Karjalainen suoritti ohjelman yksinään, ja silti ilta tuntui loppuvan kesken. Vuoden 1962 juhlayleisöä herkistivät opettaja Kaisa Miettisen lausumat runot. Unohtaa ei sovi kirkkokuoron, mieskuoron tai Kalevalaisten Naisten Liiton puhujien osuutta.

Vuoden 1965 Kalevala-juhla jäi erinäisten sattumusten vuoksi pitämättä, mutta jo seuraavana vuonna palattiin entiseen. Pian kuitenkin Kalevala-juhla alkoi saada vaihtelevia muotoja niin, että sitä vietettiin perinteiseen tapaan vain v. 1967, jolloin juhlan päätti – ikään kuin symbolisesti – puheellaan yhdistyksen iäkäs kunniajäsen Impi Sirkka. Laukaalainen perinneruoka oli tullut mukaan jo v. 1964, ja tähän palattiin v. 1969 Toivo Pekkasen järjestämällä pitopäivällisillä Vihtavuoren kerholla. Ateria nautittiin pelimannimusiikin ja helkatyttöjen esitysten säestyksellä, ja yleisömenestys oli taattu. Tämän jälkeen ei varsinaisesti vietetty laajaohjelmaista juhlaa Kalevalan päivänä. Sen korvasivat usein vuosikokoukset, joihin liitettiin musiikin oheen lausuntaa, esitelmiä ja helkatyttöjen suosittuja esityksiä. Ensimmäinen ohjelmallinen vuosikokous pidettiin tohtori Saaren kotona v. 1968. Kalevalan päivää muistettiin myös järjestämällä musiikkimatineaa Kalevalan päivän kunniaksi (1980) ja Sampsa Uimosen lausuntatilaisuus yhteisenä Laukaan Karjalaisten kanssa (1981), osallistuttiin Laukaan Laukka-viikon Kalevala-juhlaan (1985) ja käytiin Jyväskylän kaupunginteatterin Kalevala-esityksessä (huhtikuussa 1986), vain muutamia mainitakseni. Kanttori Pentti Tynkkysen muutettua paikkakunnalle 1970-luvun alussa vuosikokousten ja juhlien musiikkiohjelmat olivat paljolti hänen varassaan, jopa niin, että eräs toimintakertomus toteaa Kalevalaisten Naisten hoitaneen *vain* tarjoilun. Totta onkin, että Pentti nuorine solisteineen ja Hartikka-kvartetteineen hoiti useasti koko ohjelman ja järjesti monet yhteiset musiikkimatineat. Sitten maailma muuttui, juhlien järjestäminen vaikeutui ja erilaiset käytännön syyt, mm. samaan aikaan sattuneet koulujen talvilomat, näivettivät Kalevalan päivän vieton lähes olemattomiin ja kutistivat vuosikokouksia. Kalpeana aavistuksena entisestä olemme parina viime vuotena elvyttäneet kalevalaista perinnettä lukemalla Kalevalaa ääneen kirjastoissa Kalevalan päivän tienoilla. Osa kirjaston käyttäjistä on varmaankin kummastellut, mutta kiinnostuneita kuulijoitakin on ollut. Myös yleisö on voinut halutessaan lukea osuutensa.

Juhlista työhön Kalluntuvalle

Vaikka Kalevalan päivän juhlistaminen näkyi voimakkaasti ulospäin, se ei suinkaan ollut ainoa toiminnan muoto. Alkuvuosina Kalevalaiset Naiset osallistuivat muiden laukaalaisten yhdistysten kanssa Kodin viikon ja Kodinpäivä-juhlan järjestämiseen. Nimet kertonevat, että näin haluttiin korostaa perheyhteyden ja kodin merkitystä, ajatus, joka on yhä mitä ajankohtaisin. Ei silti pidä kuvitella, että Kalevalaiset Naiset vain juhlivat juhlimasta päästyään. Ei suinkaan, sillä Kalevalaiset Naiset ry kuului alusta pitäen – maininta löytyy vuoden 1956 vuosikertomuksesta – jäsenenä Wanhan Laukaan Kotiseutuyhdistykseen, jossa monet jäsenemme myös toimivat aktiivisesti. Käytännössä se merkitsi arkista työtä. Jo v. 1958 yhdistys hoiti kotiseutuyhdistyksen kesäjuhlien ravintolan, ja kova urakka tuotti jopa taloudellista voittoa. Kun Kalluntupaa siirrettiin nykyiselle paikalleen v. 1959, Kalevalaiset Naiset muonittivat talkoomiehet. Pian syntyi käytäntö, että Kalevalaiset Naiset olivat marttoina aina, kun Kalluntuvalle jotakin tapahtui. He pitivät pihankunnostustalkoita tasoittaen maata ja kylväen ruohonsiementä, hinkkasivat pöydät, penkit ja lattiat ja panivat tuvan edustuskuntoon.

Vuoden 1960 juhannuksesta sai alkunsa Kalluntuvan kirkkokahvipöytä, joka satoi talkoolaiset töihin sunnuntaisin. Yhdistyksen jäsenmäärä oli niin suuri, että jakamalla työvuorot kyläkunnittain pystyttiin hoitamaan kahvitukset jopa 18 kesäsunnuntaina. Talkoolaiset lahjoittivat leivonnaiset yhdistykselle, ja parhaina aikoina kahvitettavia riitti runsaasti. Näin saatiin varoja, joilla hankittiin Kalluntuvalle mm. pöytäliinat ja kahvikupit. Tämä tapahtui jo v. 1960. Kupit muuten katosivat v. 1985, kun Kalluntuvalle murtauduttiin, mutta ne löytyivät ja ovat yhä käytössä. Jokakeväiset siivoustalkoot, kesäkahvilan pito sekä Kalluntuvalle pidettyjen moninaisten tilaisuuksien ruokailun ja kahvituksen hoito tekivät Kalevalaisista Naisista emäntiä, joiden aktiivisuuden varaan elämä museokylässä rakentui. Joinakin sateisina kesinä, kun kävijöitä ja tilaisuuksia oli vähän, toiminta ei tuottanut juuri mitään, mutta talkoolaisia lohdutti ajatus, että museoalueella oli elämää. 1970-luvun loppupuolella turhautuminen pieneen kävijämäärään lannisti innon niin, että oli vaikea saada työntekijöitä. Ehkä myös Kalluntuvalle toimintansa aloittanut kesäteatteri vaikutti asiaan. Niinpä vuosina 1979 ja 1980 ei pidetty lainkaan kesäkahvilaa. Vuoden 1981 kesä toi kuitenkin sitkeät sisaret takaisin, sillä nyt oli varaa palkattuun apulaiseen 15 sunnuntaina, kun jäsenet toivat tarjottavan pullan ja kerman tullessaan. Eikä tullut edes tappiota! Tämän jälkeen kahvilan pito kuitenkin loppui herätäkseen henkiin vasta 1980-luvun lopulla siten, että kahvila oli avoinna yhtenä kesäsunnuntaina. Silti Kalluntuvalle järjestettiin kaiken aikaa Kalevalaisten Naisten emännöimiä tilaisuuksia. Nykyisillä voimavaroillamme muonitus- ja kahvilatoiminta on mahdotonta. Sen sijaan keväiset ja syksyiset siivous- ja kunnostustalkoot sekä tekstiilien hoito jatkuvat yhä yhteistyössä Wanhan Laukaan Kotiseutuyhdistyksen kanssa. Teemme siis edelleen tavoitteidemme mukaista huolto- ja avustustyötä, mutta raha-avustuksiin emme tätä nykyä kykene.

Kansallispuvusta Topin sinappiin

Yhtenä suurena kokonaisuutena haluan vielä mainita käsityöperinteen kehittämisen sekä muutamat lahjoitukset. Jo vuodelta 1956 löytyy merkintä, että Laukaan oma kansallispuvu oli yhdistyksen toimesta saatu toteutetuksi. Puku suoritettiin ensi esiintymisensä seuraavan vuoden Kalevala-juhlassa Irja Arkelan esittelemänä. Puvun uudistamiseen ryhdyttiin 1980-luvun alkupuolella yhteisymmärryksessä kansallispuvuneuvoston kanssa. Pian kansallispuvun valmistuttua eli v. 1958 toteutui toinen suuri hanke, vihkiröijyn ja kastemaljan lahjoittaminen Laukaan kirkkoon. V. 1967 hankittiin juhlia varten pöytä- ja pyyheliinoja Kalluntuvalle. V. 1970 laukaalaiset naisjärjestöt teettivät 1700-luvulta peräisin olevan mallin mukaisen Laukaan ryijyn, joka luovutettiin uuteen seurakuntataloon tupaantuliaisissa toukokuun 31. päivänä. Myös kuntalaan tuli lahjoitusryijy. V. 1989 yhdistykselle valmistui myyntiin vanhan mallin mukainen huivi, jonka ensimmäisen kappaleen vastaanotti yhdistyksen ensimmäinen puheenjohtaja Sirkka Salmenkivi. Yhdistys osallistui myös Laukaan kuvataikin hankkimiseen Peurunkaan, ja yhdessä muiden naisjärjestöjen kanssa hankittiin alttariliinat Papinniemen leirikeskukseen 1990-luvun alussa. Muinaispuvuihin tutustuttiin useammassakin yhteydessä, kun taas 1970-luvun alkupuolen menestyksekkäät muotinäytökset esittelivät uusinta tyyliä.

Lahjoitushankkeiden rinnalla alkoi vuodesta 1971 hieman arkisempi käsityöharrastus, kun naisjärjestöjen yhteisiin joulumyyjäisiin valmistettiin myytävää. Seuraavina vuosina pärekorit, ovikoristeet, esiliinat, lapaset, patakintaat, leivinliinat ym. tuottivat yhdistykselle melko mukavasti. Myös leivonnaiset ja Pekkasen Topin juhlasinappi tekivät kauppansa. 1990-luvulla sinapista ja juhlapullasta tuli varsinaisia menestysartikkeleita, ja vasta v. 1997 joulumyyjäisiin ei enää osallistuttu. Nyt 2000-luvulla meidän lienee miettiminen, kuinka voimme elvyttää toimintaamme näiltä osin. Alkuun pääsimme vuoden 2003 asuntomessukesänä. Vanhojen käsityötapojen näytöksissä kudoimme rästitäkkiä, neuloimme vanhanmallista pitsisukkaa, karstasimme, kehräsimme rukilla ja koukkusimme turkinvyötä. Myös pirtanauhaa, neulakinnasta ja tuohitöitä valmistui, ja katsojiakin riitti. Tänä syksynä palaamme Pekkasen Topin sinappiin.

Näkyvää helkatyötä

Helkatyö lasten ja nuorten parissa on osa kalevalaista kenttää. Helkatytöt aloittivat kohta yhdistyksen perustamisen jälkeen Leppävedellä opettaja Kaisa Miettisen johdolla ja jatkoivat toimintaansa aina vuoteen 1970. V. 1961 syntyi uusi ryhmä kirkonkylään opettaja Airi Kiilavuoren ohjauksessa. Liitto koulutti ohjaajia, ja toiminta oli erittäin vireää ja tuloksekasta. Vanhoja asiakirjoja lukiessa tuntuu, ettei ollut sellaista juhlaa tai vuosikokousta, jossa helkatytöt, myöhemmin poikien tultua mukaan helkanuoret, eivät olleet mukana. Vuoden 1970 jälkeen ryhmä toimi itsenäisesti yhdistyksestä riippumattomana. Eikä se ollut ainoastaan monien paikallisten juhlien ohjelmallinen peruskivi, vaan voitti lukuisia kilpailuja. Esimerkiksi helkatyön 30-vuotisjuhliin Helsinkiin keväällä 1978 ryhmä kutsuttiin esiintymään maan parhaana. Kun ryhmä ei enää jatkanut 1990-luvun alkupuolella, yhdistys viritti toimintaa uudelleen opettaja Marja-Leena Jääskeläisen avustuksella, ja vuoden 1996 *Sararanta puski*-tapahtumassa helkanuoret esiintyivät ohjaajanaan lukiolainen Tuire Kainulainen. Ryhmä esiintyi myös seuraavana vuonna, mutta pian seurasi toiminnan hiipuminen osallistujien vähyteen. 1990-luvulla toimi myös Airi Kiilavuoren ohjaama perinneryhmä Kuopukset, jota yhdistyksemme tuki stipendein. Nyt kun Kuopuksetkin ovat kasvaneet, herää kysymys, miten perinteeseen nojautuva nuorten harrastustoiminta olisi elvytettävissä nykykulttuurin moninaisuudessa.

Lähemmäksi nykyhetkeä

Vaikka tietyt toimintamuodot ovat ajan myötä muuttuneet ja jopa painuneet unhoon – emme esimerkiksi vietä kalevalahenkisiä pirtti-iltoja maalaistaloissa ympäri Laukaata – muutamat tapahtumat vakiintuivat. Hauskaksi perinteeksi muodostui Loviisan päivän vietto. Se alkoi oikeastaan sattumalta v. 1975, kun yhdistys teki retken Pernasaaren kartanomuseoon tuona nimipäivänä. Useimmiten Loviisan päivää on vietetty Kalluntuvalla. Jäsenten ohella mukaan on kutsuttu toisia järjestöjä, kuoroja ja muita esiintyjiä, ja tärkeimpänä tietysti vuoden Loviisaksi valittu Kalevalainen Nainen. Loviisasta emme ole luopuneet, ja tämän juhluvuoden Loviisana toimii pitkäaikainen jäsenemme Helvi Heikkilä. Keväinen laulu- ja kahvihetki vanhainkodissa samoin kuin vanhustentalon kuusen koristelu torttukahveineen kuuluvat yhä vuosittaiseen ohjelmaamme. Vuosien varrella pidetyt moninaiset juhlat ja musiikkimatineat ovat kutistuneet vähiin eivätkä suvijuhlat kokoa meitä bussilasteittain, mutta sisarillat esityksineen ja retket vaikkapa teatteriin, konsertteihin tai kulttuuripäiville sekä erilaisiin teematilaisuuksiin jatkuvat, usein yhteistyössä naapuriyhdistysten kanssa. Muistatte varmaan vaikkapa kolmen vuoden takaisen Hartikan kirkkopyhän. Aurinko paistoi lähes sokaisevana männynlatvojen välistä ja virsi kaikui. Tai huikean lämpimän kesäristeilyn Sarakallion muinaisia maalauksia katsomaan. Vieraammekin viihtyivät.

Tuloja ja menoja

Kalevalaiset Naiset ovat olleet ahkeria monitoimisia. Sampomme ei ole jauhanut vaurautta Pohjolan tyyliin, mutta olemme halunneet jakaa sen, minkä olemme onnistuneet hankkimaan, vaikka budjetin alijäämä on aika ajoin uhannut. Yhdistyksen aloitettua toimintansa sen jäsenmäärä kasvoi heti 160 henkeen, ja pienestä jäsenmaksusta kertyi perusta toiminnalle. Keskusjärjestö vaati osansa, ja monenlaista tointa käynnistettiin, joten oli ryhdyttävä varojen hankintaan. Toiminta Kalluntuvalla oli tärkeä tulolähde, ja koska talkoovoimat toivat yleensä tarjottavat tullessaan ja lahjoittivat ne, saatiin varsinkin kahvilan vilkkaimpana aikana mukavasti tuottoa. Juhlien ja muiden tilaisuuksien tarjoilut tuottivat myös. Lisäksi on järjestetty arpajaisia, osallistuttu myyjäisiin omilla tuotteilla ja myyty kalevalaisia koruja tai liiton joululehteä ja muita julkaisuja tai yhdistyksen valmistuttamia tuotteita, esim. keramiikkaa. Kokonaisuutena voi todeta, että yhdistyksen jäsenet ovat omalla vapaaehtoisella työpanoksellaan pitäneet taloutta pystyssä. Myös monilta paikallisilta toimijoilta, mm. pankeilta tai kaupoilta, on saatu satunnaista tukea. Laukaan kunnalta hoksasimme pyytää avustusta vuoden 1970 suvjuhlien järjestelyihin. Lisäksi yhteistyö kunnan kanssa toi yhdistykselle lukuisien tilaisuuksien tarjoilun. Vuodelta 1980 löytyy ensimmäinen maininta, että oli anottu kunnan kulttuurilautakunnalta avustusta eri tilaisuuksien järjestämiseen: anottiin 2 000 mk ja saatiin 650 mk. Kunnat oli veloitettu tukemaan kulttuurityötä. Paikallisen kulttuurityön tukemisen periaate on toki tärkeä, vaikka summat eivät päättä huimaakaan. Tulopuolta ovat lisäksi kohentaneet lahjoitukset. Kaksi suurinta mainitakseni, yhdistyksen pitkäaikainen jäsen Irja Arkela lahjoitti 5 000 mk testamentissaan v. 1987, ja tänä vuonna Loviisamme Helvi Heikkilä ohjasi syntymäpäivämuistamisensa yhdistykselle niin, että saatoimme perustaa stipendirahaston.

Mihin näitä varoja sitten on käytetty? Varat on hankittu yhdistykselle, mutta ei yhdistyksen jäsenten tarkoituksiin. Tätä osoittaa esimerkiksi se seikka, että monien monituisten retkien ja tapahtumien osallistujat ovat maksaneet kustannuksensa itse, ja yhdistyksen tiliä on veloitettu säästeliäästi. Näin on tilanne tälläkin kertaa, sillä juhlamme osallistujat maksavat nauttimansa aterian itse. Yhteisesti hankittuja varoja on suunnattu ja suunnataan ulospäin eri hankkeiden toteuttamiseen. Toiminnan alkuvuosina tärkein kohde oli Wanhan Laukaan Kotiseutuyhdistys, jota tuettiin taloudellisesti, sekä Kalluntuvan varustaminen tarpeellisin välinein. Kalluntuvan esittelijälle hankittiin myös Laukaan kansallispuke. Aina 1980-luvulle saakka toimintakertomukset kirjaavat kotiseutuyhdistyksen saaneen pieniä avustuksia, mutta sitten Kalevalaisten Naisten toiminta tuntui laantuvan, jäsenmäärä laski, varat vähenivät eikä mahdollisuutta lahjoitukseen enää ollut. Toisaalta kunta alkoi tukea paikallista kulttuuritoimintaa ja myös kunnostaa Kalluntupaa. Kotiseutuyhdistyksen avustamisen rinnalla oli kaiken aikaa muita projekteja. Yhdistys osallistui monien käsitöiden suunnitteluun, hankkimiseen ja lahjoittamiseen, kuten jo aiemmin tuli kerrotuksi. Lisäksi hankittiin esim. vanhustentalo I:een keinutuoleja ja virsikirjoja sekä vanhainkoti Kuuselaan laulukirjat. Lastenkoti puolestaan sai television ja polkupyörän – arvokkaita lahjoituksia aikanaan. Helkanuorten tukeminen tuli aiemmin mainituksi, ja stipendejäkin jaettiin, esim. 1990-luvun alussa sekä Kuopuksille että AWA-triolle. Viime vuosien hankkeista voisi mainita *Lähtisitkö*

leikkiin?-perinneleikkitahtuman yhteistyönä Mannerheimin Lastensuojeluliiton kanssa sekä koululaisille järjestämämme piirustuskilpailun palkintoineen. Paikallisen kiinnostuksen ohella Kalevalaisilla Naisilla on ollut myös maailmanpoliittista tietoisuutta, osallistuihan yhdistys esim. Unkaria avustavaan keräykseen v. 1956 ja *Koulu Pakistaniin*-hankkeeseen v. 1980. Kalevalaisten Naisten Liiton kautta ohjattiin stipendi inkeriläisille opiskelijoille v. 1991.

Keskeisiä toimijoita

Yhdistys kuin yhdistys muodostuu jäsenistä, joista osa paneutuu johtotehtäviin. Sihteerimme Seija Tiihonen on laatinut tärkeimmistä toimihenkilöistä ja tapahtumista yksityiskohtaisen luettelon, mutta haluan tässä todeta muutaman seikan. Irja Arkela ei jättänyt sihteerin työtään kesken. Aloitettuaan vuoden 1958 syksyllä hän jatkoi vuoden 1984 loppuun. Hänen jälkeensä jatkoivat Helvi Heikkilä, vuodesta 1993 Ulla Veijalainen sekä vuodesta 2001 Seija Tiihonen. Pitkäaikaisin puheenjohtaja Sirkka Salmenkivi johti yhdistystä vuosina 1954-1967, ja hänen jälkeensä puheenjohtajana toimi Aimi Sotamaa vuosina 1968-1976, minkä jälkeen Sirkka Saari jatkoi vuosina 1977-1982. Tässä vaiheessa on huomattava, että 16. helmikuuta 1981 hyväksytty sääntömuutos rajasi johtokunnan toimihenkilöiden kausia siten, että tällaiset yhtäjaksoiset urat olivat jatkossa mahdottomia. Tarkoitus oli saada vaihtuvuutta johtokuntaan. Toisaalta on ymmärrettävää, että pitkään tehtävissä jatkaneet alkoivat väsyä ja halusivat jotakin uutta. Suoraan toimintakertomusten riveiltä on luettavissa, että he joskus kokivat toiminnan talleavan samoja latuja ja kaipasivat tuoreita voimia. Silti monenlaisia tilaisuuksia järjestettiin kuten ennenkin. Asiapapereita tutkiessa herää kysymys, miten jäsenistö mahtoi kokea tilanteen. Joka tapauksessa voi todeta, että jäsenmäärä laski 1980-luvulle tultaessa, vaikka se perustamisen alkunäkökulmasta oli kasvanut nopeasti ja nostanut Laukaan Kalevalaiset Naiset maan suurimmaksi maaseutuyhdistykseksi v. 1966, jolloin yhdistyksessä oli 209 jäsentä. 1980-luvun alussa toimijoita oli ilmeisen vaikea saada, ja Sirkka Salmenkivi lupautui puheenjohtajaksi vielä vuodeksi 1983. Sen jälkeen sääntöjen mukainen vaihtuvuus toteutui, ja puheenjohtajina toimivat Aune Pöyhönen (1984-1988), Julia Kankkunen (1989-1994) ja Heleena Peura (1995-2000) sekä hänen jälkeensä nykyinen puheenjohtajamme Seija Peltonen.

Menneestä tulevaan

Yhdistyksemme jäsenmäärä on murehduttavasti laskenut, ja on syytä pohtia siihen johtaneita syitä. Tapahtumia on järjestetty kaiken aikaa runsaasti, mutta eihän järjestäjien aktiivisuus yksin riitä. Tarvitaan myös osallistujia. Loppujen lopuksi yhdistys on jäsentensä ja heidän toiveittensa, toimintansa ja kokemustensa summa. Se on kuin jäsentensä muodostama elävä organismi, jolla on luonteva elinkaarensa, nousunsa ja laskunsa. Toisaalta yhdistystoiminta asettuu aina suurempaan kulttuuriseen ja ajalliseen kehykseen, jossa näkyvät elämäntyylin ja kiinnostuksen muutokset. Mitä tapahtuikaan 1970-luvun Suomessa? Yhteiskunta radikalisoitui ja modernisoitui – perinteiden sijasta arvostettiin niiden kaatamista. Naiset tulivat enenevässä määrin työelämään, mikä muutti ajankäyttöä. Televisio avasi maailman uudella tavalla, ja uutuus veti puoleensa tarjoamalla sekä tietoa että viihdettä houkuttelevan helppossa muodossa. Maailma yksinkertaisesti muuttui. Ymmärtääkseni tämä näkyy myös Kalevalaisten Naisten toiminnan ja jäsenmäärän kehityksessä. 1980-luvulla alkanut muutos on johtanut siihen, että nyt 50-vuotiaaseen yhdistykseemme kuuluu 58 jäsentä. Emme ole tavoittaneet suuria joukkoja.

On kyse yleisestä suuntauksesta emmekä ole ongelminemme yksin – onhan havaittu, että esim. ammatti- ja kotiseutuyhdistykset potevat pulaa uusista aktiivisista toimijoista. Mitä voisimme tehdä saadaksemme kiinnostuksen laajemmin heräämään? Emme voi sulkea pois nykyisen media- ja viihdekulttuurin sävyttämää maailmaa, saati sitten pysäyttää sitä johonkin kuvitteelliseen kalevalaisuuteen. On elettävä ajassa, ja niin me elämmekin. Otetaan esimerkiksi Kalevalaisten Naisten tämänvuotinen kansallinen teema *Piirakasta pizzaan, nauriista nuudeliin*. Siinä perinne lyö kättä nykytrendien kanssa. Ehkä myös tämän päivän kansainvälisyys ja entistä tiukempi sitoutuminen muuhun Eurooppaan nostaa esiin uuden kansallisuusbuumin. Itse asiassa kansanmusiikki elää jo uutta tulemistaan ja tekee Suomea tunnetuksi maailmalla, helkanuoriryhmiä perustetaan uudelleen ja meillä on jo Lasten Kalevala, puhumattakaan Koirien Kalevalasta, joka on oopperanakin nähtävissä ja kuultavissa. Miten sopisivat Louhi ja Väinämöinen kamppailemaan videopeliin? Tai Kullervon hirmutyöt? Nehän osoittavat, miten universaali ihminen kaikkine tunteineen lopulta on. Ja miten moderni teos Kalevala on – runomittoineen kaikkineen. Uskon, ettei kalevalaisesta perinteestä nouseva vapaaehtoinen yhteistoiminta tulevina vuosina suinkaan katoa, vaan etsii uudet väylänsä, muovautuu ja elää keskuudessamme yhtenä elämäämme rikastuttavana alueena. Toivokaamme, että aikuiseksi varttunut yhdistyksemme voi tarjota jäsenilleen ja ympäröivälle yhteisölle pilkahduksen kalevalaisuudesta tässä ajassa sekä sitä sielun ja ruumiin ravintoa, sitä mielekästä ja hauskaa yhdessäoloa, jota se on tuonut arkeemme kuluneet 50 vuotta.

Laukaan Kalevalaisten Naisten 50-vuotisjuhlassa

Kuhankosken opetuskodin Päivälä-salissa

lokakuun 24. päivänä 2004

Leena Torikka